

Concept verslag Werkgroep Competenties Kinderopvang Vlaanderen en Nederland

Vlaams-Nederlandse Expertmeeting Kinderopvang (Commissie Cultureel Verdrag Vlaanderen Nederland) op 6 oktober 2009

Sprekers: dr. Jan Peeters (Universiteit Gent)
Prof. Dr. Louis Tavecchio (Universiteit Amsterdam)

Voorzitter en verslag: Heleen Versteegen (Sardes)

In deze werkgroep is gesproken over de competenties van leidsters in de kinderopvang: wat zijn belangrijke competenties, beschikken leidsters over deze competenties en zo niet: op welke manier kunnen we hier verbetering in brengen.

De werkgroep opende met twee lezingen door dr. Jan Peeters (Universiteit van Gent / VBJK expertisecentrum voor opvoeding en kinderopvang) en prof. dr. Louis Tavecchio (Universiteit van Amsterdam, Nederlands Consortium Kinderopvang Onderzoek). De deelnemers aan de werkgroep zijn afkomstig uit de wetenschap, praktijk, beleid, begeleiding en opleidingen. De discussie richtte zich op het denken over beleidsadviezen voor de beide regeringen. De adviezen voor beide regeringen kwamen op de meeste punten overeen met elkaar.

Samenvatting

De lezing van dr. Jan Peeters besprak de Vlaamse situatie aan de hand van onder andere gegevens uit zijn eigen onderzoek naar de professional in de kinderopvang. In Vlaanderen is er sprake van een deprofessionalisering. Deze trend is ingezet naar aanleiding van een tevredenheidsonderzoek bij ouders (1984). Daar kwam in naar voren dat ouders meer tevreden waren over de niet-gekwalificeerde onthaalouders (gastouders) dan de gediplomeerde leidsters. De regering heeft dat toen aangegrepen om weinig te investeren in de opleidingen, de aandacht ging uit naar bijscholing. Inmiddels is er in Vlaanderen weer aandacht voor een verhoging van competenties, er komt bijvoorbeeld een bacheloropleiding kinderopvang die ook gericht is op het werken met de kinderen.

Prof. dr. Louis Tavecchio geeft aan dat op basis van het kwaliteitsonderzoek naar de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang de conclusie is dat de kwaliteit van de kinderopvang in Nederland verder achteruit is gegaan. Het NCKO meet met enig regelmaat (2001, 2005, 2008) de kwaliteit van de kinderopvang aan de hand van een aantal beproefde meetinstrumenten. Uit het laatste onderzoek blijkt dat de leidsters met name ontwikkelingsstimulering en begeleiding van interacties nog niet goed in de vingers hebben.

Beleidsadviezen op basis van de lezingen en discussie

Om een verbeteringsslag te kunnen maken heeft de leidster de sleutel in handen. In deze werkgroep is vooral naar de rol van de leidster gekeken.

Wat zijn competenties? Competenties zijn een neerslag, op papier, van de benodigde vaardigheden van de leidsters. Competenties moeten echter niet iets statisch worden, maar moeten zich telkens vernieuwen. Minder belangrijk is het bereiken van bepaalde standaarden, waar het vooral om moet gaan is vanuit de praktijk nieuwe kennis en manieren van omgaan met kinderen, ouders en collega's te ontwikkelen. Alleen op die manier heb je de mogelijkheid te blijven voldoen aan de complexe eisen in specifieke contexten.

Belangrijke competenties

Heel belangrijk en kenmerkend voor de groepsopvang zijn de sociale competenties [van de leidsters] en het begeleiden van interacties (zo ook bij taalstimulering). Het gaat dan niet alleen om het oplossen van ruzies, belangrijk is juist te genieten van de kinderen en kinderen laten genieten en samenspelen. De kinderen te begeleiden tot een waardevolle plek in de groep. Het gaat om een speelse aanpak, niet een schoolse aanpak.

Een ander punt van aandacht is het eigen taalniveau van de leidsters: dat is onvoldoende. (Daarover is nader gesproken in de werkgroep over taalstimulering).

A Meer differentiatie in de opleiding

Een belangrijke ontwikkeling is dat er meer differentiatie komt in de opleidingen. Die lijn wordt gelukkig al ingezet, die ontwikkeling moet worden versterkt. Zowel in Nederland en in Vlaanderen is / komt een bacheloropleiding kinderopvang. In Nederland is er op middelbaar beroepsniveau een vierde leerjaar toegevoegd (pedagogisch werker 4). Een vrij breed gedragen advies is vooral te investeren in de werkvloer, de mensen die daadwerkelijk met de kinderen werken: zoals al gaat gebeuren met bachelor in Vlaanderen. Het is een gemiste kans als alle hoog opgeleide pedagogen alleen maar managen en begeleiden. De opleidingen zullen zich minder moeten richten op zorg en disciplineren en meer aandacht besteden aan opvoeden, interactie en ontwikkelingsstimulering.

Daarnaast blijft het belangrijk om nascholingen te verzorgen. Het Nederlands Consortium Kinderopvang en onderzoek geeft het advies, meer vaardigheidstrainingen aan te bieden.

B Rol werkveld vergroten

Het werkveld en de opleidingen zijn op dit moment al met elkaar in gesprek: dat is een goede ontwikkeling die moet worden ondersteund. Een voorbeeld is bijvoorbeeld een netwerk in Midden-Nederland waar de opleidingen (ROC's) en het werkveld (kinderdagverblijven) een samenwerkingsconvenant hebben getekend. Door samen te werken is het mogelijk met elkaar te bespreken welke competenties leidsters nodig hebben, hoe zij dat moeten leren. De competenties kunnen in de praktijk worden geoefend en uitgetoet. Hierdoor verhoog je niet alleen het niveau van de vaardigheden in de opleidingen en ook in het werkveld, bovendien voorkom je onnodige theoretisering in de opleiding.

C Ondersteuning op de werkvloer

Ondersteuning op de werkvloer is onontbeerlijk. Leidsters vinden het lastig om zelf tot een goede reflectie op hun pedagogisch handelen te komen, zij hebben daar begeleiding bij nodig.

De kinderdagverblijfmanagers (in Nederland) van nu zijn veelal gericht op coördineren en organiseren, zij zouden meer tijd moeten hebben voor begeleiding van leidsters. Zij zouden hun werkzaamheden moeten verleggen naar de werkvloer. Ook zou het een verbetering zijn wanneer leidsters meer dan alleen de groepsgebonden uren hebben. Nu is er geen tijd voor overleg, deskundigheidsbevordering, oudergesprekken en voorbereidende werkzaamheden. Een goede manier om aan de vaardigheden van de leidsters te werken is Video Interactie Begeleiding, VIB is ook heel geschikt om te gebruiken in de opleidingen.

Statusverhoging

De aanwezigen pleiten allemaal voor het gericht werken aan status verhoging van het vak. In de publieke opinie heeft de kinderopvang een lage status. Er zijn onderzoeksgegevens die laten zien dat door verhoging van de opleidingseisen een vak alleen maar aantrekkelijker wordt. Het is een vooroordeel te denken dat door de opleidingseisen op te hogen, er minder arbeidskrachten beschikbaar zullen zijn.

In Nederland heeft de kinderopvang geen pedagogische opdracht gekregen. De onderstroom van kinderopvang als arbeidsmiddel is veel sterker.

In Vlaanderen wordt de pedagogische taak van de kinderopvang wel degelijk gezien, maar punten voor verbetering zijn er zeker nog wel.